ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՊՈԼՍՈՅ համար, տարեկան 60 ղրշ. վեցամսեայ 30 ղրշ. եռամսեայ 20 ղրշ. — ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ համար, տարեկան 80 ղրշ. Վեցամսեայ 40 ղրշ.— ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ համար,, Տարեկան 22 ֆր. Վեցամսեայ 11 ֆր.:

ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՂԸ ՄԻԱՅՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴ Է

ՋԵՌՔԷ 10 ՓԱՐԱ

Bureaux de la rédaction du Journal Arménien DZAGHIK
Galata, Kourchounlou han, N. 7

ԾԱՂԻԿ
ՕՐԱԳԻՐ

''زاغيك'' ارمنيجه يومى وسياسى غزته در

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Կալաթա, Գուրշունլու խան, թիւ 7
ՍԱԳԸԱԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն թղթակցութիւն պէտք է հակիրճ գրուած ըլլայ:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն գրութիւն ետ չի տրուիր:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՍԿՍԻՆ ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՅ 1ԻՆ, 10ԻՆ ԵՒ 20ԻՆ

ԺԵ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 206 | 26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1901 | ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՄԵՐ ՆԱԽԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ԱՆԲԱՒԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Կարծեմ աւելորդ է բացատրել, թէ նախակրթութիւնը ամէն համայնքներու կենսունակութեան կարեւորագոյն ջիղերէն մէկն է: Անով է որ հասարակութիւն մը իր նոր սերունդը օրուան նոր պահանջներուն գոհացում տալու միջոցներուն կը նախապատրաստէ:

Մեր դաստիարակութեան գործը որ արդէն նախակրթութեան մը սահմաններուն մէջ միայն սեղմուած է, անբաւական է ամէն կերպով, միջավայրի արդի պահանջումներուն դէմ մեր տղաքը զօրացնելու համար: Ամէնուն յայտնի իրողութիւն մըն է թէ, վերջին տասնեակ մը տարիներուն մանաւանդ, մեր միջավայրի տնտեսական պայմանները բոլորովին նոր հանգամանք մը ստացած են: Միջազգային տնտեսական մրցում մը ամէնէն աւելի յատկանշական պարագան է այսօր մեր հրապարակին: Այս պայմաններուն մէջ, որպէս զի մեր տոհմն ալ, գիմացկուն տարր մը ըլլայ հրապարակին վրայ, միջազգային մրցման մը դէմ մաքառող, մեր նախակրթութեան մէջ որոշ կէտեր մանաւանդ, ամէնէն աւելի պէտք է նկատողութեան առնենք:

Առեւտրական միջազգային մրցման մը մէջ, մաքառման ամէնէն զօրաւոր միջոցներէն մէկն է միջազգային պայմաններու ծանօթութիւն մը: Աշխարհագրութիւնը իր բոլոր մասերով և տնտեսագիտական սկզբունքներ, ամէնէն աւելի պիտի ստանային աշակերտին մտքին ներկայ պահանջներուն համաձայն կազմուելուն: Աշխարհագրութեան ուսուցումը սակայն շատ թերիներ ունի իր մէջ: Անձամբ գիտեմ որ շատ մը դպրոցներու մէջ, աշակերտներէն ամէնէն աւելի չսիրուած ուսումն է աշխարհագրութիւնը, որովհետեւ ամէնէն յոռի կերպով աւանդուած առարկաներէն մէկն է: Տնտեսագիտական սկզբունքներու ուսուցման եղանակին գալով, որոնք ընդհանուր առեւտրական կեանքի մասին, մեզի շատ մը կարեւոր բաներ պիտի պարզէին, չենք կրնար դժգոհութիւն մը յայտնել, որովհետեւ թերի մը չկայ ուսուցման եղանակին մէջ, այլ ուսուցումը ինքն է որ թերացած է բոլորովին, մեր նախակրթարաններու ամէն ներս մտնելու: Մեւալ է այն ըմբռնումը թէ տնտեսագիտական սկզբունքները մատչելի չեն նախակրթարանի մը ծրագրին: Լեզուագիտութիւնն ալ կարեւոր միջոցներէն մէկն է, մեր առեւտրական հրապարակին ընդհանուր մրցման մէջ յաջողելու համար: Հայերը իրաւ է թէ լեզուագիտութեան հետեւող ժողովուրդ մը եղած են միշտ, եւ լեզուագիտութեան ուսուցումը կարեւոր տեղ մը բռնած է մեր նախակրթարաններուն մէջ, բայց այսօր, այդ մասին ալ անբաւական է մեր նախակրթարաններու հետեւած ուղղութիւնը: Պոլսոյ առեւտրական հրապարակին վրայ, Գերմաններէնը կարեւոր դեր մը ունի այսօր, մէկ կողմէն Թուրքիոյ եւ Գերմանիոյ միջեւ առեւտրական յարաբերութեանց ընդարձակուելովը եւ միւս կողմէ, ալ գերման գաղթականութեան հետզհետէ Թուրքիոյ, ի մասնաւորի Պոլսոյ մէջ աճելովը: Պոլսոյ քառասունէ աւելի մեր թաղային նախակրթարաններէն ո՞րը անդրադարձած է ցարդ այս իրողութեան, եւ իբր անհրաժեշտ բան մը Գերմաններէնի ուսուցումը հաստատած է: Ոչ մէկը կարծեմ եւ կամ քառասունէն միայն մէկը թերեւս: Թէ ո՞ր աստիճան ծնողքներն ալ Գերմաններէն լեզուի ուսուցման անհրաժեշտութիւնը զգացած են, կրնանք հասկնալ, եթէ տեղեկանանք որ Գալէ-Սարայի գերմանական վարժարանին աշակերտաց թիւը տարուէ տարի զգալի կերպով բարձրանալու վրայ է: Զօր … որ կերպով զգալի դարձած պէտքի մը առաջեւ, ինչո՞ւ մեր նախակրթարանները անտարբեր մնան, եւ սովոր անբաւական նկատուին, գոյութեան պայքարին դէմ մեր նոր սերունդը պատրաստելու մէջ: Առաջին քայլը Ուսումնական Խորհուրդը պէտք է առնէ, իր կրթական ծրագրին մէջ, նոր պահանջներու բերմամբ բացուած ծակերը գոցելու համար: Պէտք չէ՞ որ Ուսումնական Խորհուրդը, գերմաններէն լեզուի ուսուցումը, իբր անհրաժեշտ բան մը մտցնէ կրթական ծրագրին մէջ:

Մ. ՇԱՄՏԱՆՃԵԱՆ

ԵՐԿԱՐԱԿԵՑՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

ԺԱՌԱՆԳԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔԸ

Նախորդ յօդուածով մը տեսանք թէ մարդկային սեռին մէջ անդրանիկ զաւակը միշտ չորս տարի աւելի կ'ապրի կրտսերէն: Տեսնենք հիմա թէ մարդկային սեռին համար վերջնականապէս հաստատուած այս տեսութիւնը կը յարմարի՞ բնութեան ուրիշ տարիքներուն:

★

Ցուներու վրայ այս մասին բազմաթիւ փորձեր կատարուած են, ուսկից եզրակացուած է թէ, ատրուն միեւնոյն եղանակին մէջ յառաջ բերուած միեւնոյն յոյսին սերմերուն ընդունակութիւնները մեծապէս իրարմէ կը տարբերին՝ նայելով իրենց տարիքի կարգին եւ ցօղունին հոգին մէջ մերձեցուած մասին:

Նմանօրինակ երեւոյթ մը կրնայ նաեւ պատահիլ ընտանիքին մէջ, եւ այդ վայրկեանէն սկսեալ շատ մը տարբերութիւններ ինքնին կը բացատրուին եւ կամ աւելի ճիշդը, բացատրութեան մը սկզբունքը կ'ունենան: Եւ եթէ աւելի խորացնէինք ուսումնասիրութիւնները միջոցաւ կարելի ըլլայ որոշել եւ սահմանել այդ տարբերութիւններու բնութիւնը եւ պատճառը՝ որոնք արդիւնք են ծնողեան կարգին, աւելի դիւրին պիտի ըլլար կարգ մը պատասխանատուութիւններու առաջքը առնել, զանոնք նախատեսել եւ ո՞վ գիտէ թերեւս ալ անոնց մէկ մասը յապաւել:

Ամէն պարագայի մէջ կարելի է այդ միջոցաւ մանկան դաստիարակութեան, տրուելիք ուղղութեան եւ ընտրելիք ասպարէզին նկատմամբ նպաստաւոր կերպով պայմաններ ձեռք անցունել:

Ասոնք շատ խառնակ խնդիրներ են: Եթէ ծննդեան կարգը տարբեր կարողութիւններ եւ յատկութիւններ կրնայ պարգեւել, ապա ուրեմն, այդ կարողութիւնները գիտնալով կրնանք մանկան ծառայութիւն մը մատուցանել այդ ունակութիւնները զօրացնելով եւ կամ անոնց դէմ մաքառելով, ինչպէս կ'ընէր Պ. Բրիւտհոմ: Բայց վերստին դառնանք մեր խնդրին:

Ըսինք թէ առաջին ծնածը աւելի երկայն կ'ապրի, եւ Օր. Պէթրնի ու Պ. Բիրսընի ձեւած տարազներուն համեմատ կարելի է անդրանիկին աւելի ապրելիք ժամանակամիջոցը որոշել, երբ գիտնանք անոր եւ իր կրտսերին տարիքի տարբերութիւնը:

Այսպէս՝ անդրանիկ եղբայր մը հօթը տարի եւ անդրանիկ քոյր մը վեց տարի աւելի պիտի ապրին իրենց կրտսերներուն վրայ՝ եթէ իրենցմէ կրտսերներէն տասը տարու մեծ են:

Կեանքի տեւողութիւնը միմիայն ծննդեան կարգին կապուած չէ սակայն. ուրիշ գործիչ մըն ալ կայ որ կարեւոր դեր մը կը խաղայ, այդ գործիչն է պզտիկ տարիքի մէջ եւ կամ տղայութեան առեն՝ քոյր մը կամ եղբայր մը կորսնցուցած կամ չկորսնցուցած ըլլալու պարագան, այսինքն 2-15 տարեկանին միջեւ:

Երկուքէն մինչեւ տասնեհինգ տարեկան հասակին մէջ քոյր մը եւ կամ եղբայր մը կորսնցնելը շատ անհաճոյ բան մըն է, որ երկայն ապրելու հաւանականութիւնները մեծապէս կը նուազեցնէ:

Այս հանգամանքս այս կէտին մէջ խորհրդաւոր երեւոյթ մը կայ յուզելիք: Շատ հաւանական է որ մեռնելու մէկ քանի ձեւերը, տեսակները եւ այլ եւ այլ տարիքներու մէջ պատահած մահերը մեծ ազդեցութիւն մը ի գործ կը դնեն, մինչ ուրիշ մահեր ո եւ է կերպով այդ ազդեցութենէն զուրկ են:

Անտարակոյս չէք կրնար նշմարել թէ ինչ խորհրդաւոր եղանակաւ մը ձեր սեփական կեանքը կրնայ կարճնալ՝ որովհետեւ ձեր պզտիկ եղբայրը ինքնաշարժ կառքէ մը ջախջախուելով մեռած էր, մինչ շատ հաւանական է որ այդչափ մտատանջութեանց պիտի չենթարկուէիք ձեր կեանքի մասին՝ եթէ այդ միեւնոյն եղբայրնիդ մեռած ըլլար հիւանդութենէ մը եւ կամ ներքին գործարաններու ո եւ է խանգարումէ մը:

Ապա ուրեմն պէտք է այս հանելուկը աւելի մօտէն սեղմել, եւ պզտիկ տարիքի մէջ մեռնող եղբայրներու եւ քոյրերու մահուան պատճառները եւ ներկայացուած թուահամարներէն հետեւութիւններ հանել, որոնք շատ հրահանգիչ հանգամանք մը պիտի ունենան անտարակոյս — աւելի հրահանգիչ քան խրախուսիչ — ոչ միայն կենդանաբաններու համար՝ այլ եւ բժիշկներու եւ գործարանատէր մարդիկներու քննութեան ալ զբաղեցնելու համար: Աս այժմ կը ներկայացնենք մի քանի թուանշաններ՝ որոնց սեռին նկատմամբ՝ որ ցոյց կուտայ թէ միջին հաշուով մարդ մը քանի տարեկան կը մեռնի:

Այդ տարիքն է 57, իսկ եթէ չափահաս անդրանիկ եղբայր մը կորսնցուցած է՝ 54,5, 58 տարեկան՝ եթէ չափահաս կրտսեր եղբայր մը կորսնցուցած է. 49 տարեկան՝ եթէ փոքր հասակին մէջ կորսնցուցած է կրտսեր եղբայր մը, 59 տարեկան՝ եթէ չափահաս քոյր մըն է կորսնցուցածը (իրմէ մեծ կամ պզտիկ), 48 տարեկան՝ եթէ փոքր հասակին մէջ կորսնցուցածը քոյր մըն է:

Իգական սեռին համար ալ թուանշանները միեւնոյն արդիւնքները ցոյց կուտան: Կնոջ ապրելու տարիքը պիտի ըլլայ 57՝ եթէ կինը չափահաս եղբայր մը կորսնցուցած է (իրմէ մեծ կամ պզտիկ). 46 տարեկան՝ եթէ փոքր հասակին մէջ կորսնցուածը եղբայր մը ըլլայ, 55, 6 կամ 60ի մօտ եւ վերջապէս 50 տարեկան՝ եթէ կինը չափահաս տարիքի մէջ անդրանիկ քոյր մը կորսնցուցած է, եթէ իրմէ պզտիկ չափահաս քոյր մը եւ կամ փոքր հասակին մէջ քոյր մը կորսնցուցած է:

Ասկից կը տեսնուի թէ փոքր հասակին մէջ քոյր մը կորսնցնելը աւելի շատ ազդեցութիւն կ'ընէ եղբօրը երկարակեցութեան վրայ եւ փոքր հասակի մէջ մեռած եղբայր մըն ալ նոյնչափ կ'ազդէ քրոջը երկարակեցութեանը վրայ: Չափահաս եղբայր մը որ փոքր տարիքի մէջ եղբայր մը կորսնցուցած է՝ կը հասնի մինչեւ 50 տարեկանին, իսկ հազիւ 48 տարեկանին՝ երբ այդ կորսնցուցածը քոյր մը ըլլայ: Եւ այն քոյրը որ դեռատի եղբայր մը ունի կորսնցուցած՝ հազիւ 46 տարեկանին կը հասնի, մինչ մինչեւ 50 տարեկան կ'ապրի՝ եթէ կորսնցուցածը քոյր մը եղած ըլլայ: Ինչո՞ւ համար եւ ինչ պատճառաւ, չգիտցուիր: Ահաւասիկ ուսումնասիրուելիք կէտ մը եւս:

Ուրիշ ազդեցութիւն մը եւս, խիստ յստակ. հայերու արդի տարիքը եւ այն տարիքը՝ զոր ունէին մեռած առեններնին: Հոս ժառանգականութիւնը իր գլուխը ցոյց կուտայ եւ անոր հետ ալ անբնական բարեկրթութիւնը: Որովհետեւ մէկ կողմէն նուազակեցութեան ժառանգական յայտնի ձգտում մը կայ որ կը յայտնուի երեւան հիւանդէն առաջ պատահած բազմաթիւ մահերու առատութեամբ, միւս կողմէ երկարակեցութեան ժառանգական յայտնի ձգտում մը կայ, որ զգալի կերպով կ'երկարէ մարդուս գոյութիւնը վաթսունէն անդին:

Վաթսուն տարեկանին եւ երեսունհինգին միջեւ գրեթէ բնաւ յարաբերութիւն մը չկայ ծնողաց եւ զաւկին կեանքին տեւողութեան մէջ. այս ժամանակամիջոցը շրջան մըն է ուր մահը կը պատահի եւ որուն բնական բարեկրթութիւնը չատ չի միջամտեր: Այս մասին արդիւնքները կը ներկայացնեմ ամփոփելով, որոնց մանրամասնութիւնը կը բովանդակէ երկարապատում բացատրութիւններ: Այս արդիւնքներէն երեւան կուգան տարազներու եւ գործնական օրէնքներու կարգ մը թիւեր զորս Օր. Պիզըն եւ Պ. Բիրսըն … կերպով լուծած եւ քաղած են եւ որոնցմով կարելի է շուտ մը պատասխանել ճշգրիտ հարցումներու եւ խնդիրներու:

Զոր օրինակ, սա պարագան. Քառասունչորս տարեկան մարդ մը ունինք որուն հայրը եւ մայրը դեռ ողջ են, մին 79 տարեկան եւ միւսը 74: Իր հօրենական հայր եւ հանին մեռած են 82 եւ 74 տարեկանին, մօրենական հայր եւ հանին մեռած են 81 եւ 59 տարեկանին: Այս մարդը միջին հաշուով քանի՞ տարի ապրելու հաւանականութիւնը ունի: Նախ պէտք է գիտնալ իր ծնողաց ապրելու հաւանականութիւնները, որոնք ցոյց տրուած են մեր երկու հեղինակներու շինած բաղդատական ցուցակին վրայ, որ կը պարունակէ իրենց զաւկին չափահասութիւնը տեսնելու չափ երկայն ապրող ծնողներ: Այդ ցուցակը կը ցուցնէ որ ծնողքները պէտք է մինչեւ 70,5 եւ 68,4 տարեկան ապրին՝ նայելով այն տարիքին ուր մեռած են մեծ-հայրերը: Միւս կողմէ, ծնողքները անցուցած են այն տարիքը ուր պէտք էին արդէն մեռած ըլլալ: Հոս պէտք է ուրիշ տարազ մը գործածել. այդ տարազին համեմատ այդ ծնողները 87,9 եւ 85,3 տարեկան պիտի ապրին: Արդ այս թիւերը զգալապէս կը տարբերին Օկլի ցուցակներէն: Ըստ այս ցուցակներուն՝ 79 տարեկան մարդ մը կրնայ մինչեւ 84 տարեկան ապրիլ, 74 տարեկան կին մը՝ 81 տարեկան: Օր. Պիզըն եւ Բիրսըն 4 տարի աւելի կը շնորհեն ուրեմն քան Օկլի դասական ցուցակը: Զաւակն ալ կը նպաստաւորի տարիքի այս առաւելութենէն: Հաւուն եւ հանիին կեանքի տեւողութեան պատմութեամբ՝ իր ծնողաց մեռնելու հաւանական ժամանակը հաստատուած ըլլալով, զաւակ մը կրնայ բուն իսկ իր կեանքին տեւողութեան խնդրով զբաղիլ: Այդ զաւակը 44 տարեկան է եւ հայրը բնաւ մեռած զաւակ չունի: Արդ այս տեսակն ալ ցուցակին մէջ նշանակուած է: Այս ցուցակին համեմատ պիտի կրնայ մինչեւ 72 տարեկան ապրիլ, մինչեւ այդ տարիքը հասնելու իրաւունքը ունի: Շատ լաւ. բայց հոս ալ իր ծնողքը եւ հայր ու հանին կը միջամտեն գործին: Որովհետեւ եթէ Օկլ այդ մարդուն կը շնորհէ 22,7 տարի աւելի ապրելու իրաւունք մը — ինչ որ զայն կը ստիպէ առ առաւելն 67 տարեկանին մեռնիլ, Օր. Պիզըն եւ Պ. Բիրսըն այդ միեւնոյն մարդուն կը շնորհեն 29,6 այսինքն 7 տարի աւելի, որով մինչեւ 74 տարեկան ապրելու իրաւունք կը ստանայ: Այս թիւերը իրենց շահեկանութիւնը ունին. մինչեւ հիմայ ընդունուած եւ ապրուածներէն կը տարբերին, եւ այդ պատճառաւ իսկ գործնական կարեւորութիւն մը կը ստանան:

Այս թիւերու տեսական եւ գիտական արժէքը — եւ այս՝ կենդանաբաններուն եւ փիլիսոփաներուն ամէնէն աւելի փնտռած կողմն է — քիչ չէ սակայն: Որովհետեւ երկու Անգլիացիներու յուշատետրերուն մէջ պարունակուած խուզարկութիւնները ուղղակի կը ջրեն անոնց կարծիքները՝ որոնք դէմ են տարափոխականութեան որուն համար յորս Սոլզպրի 1894ին մարմին կու տար՝ բնական բարեկրթման առթիւ ըսելով «Զենք ճանչցած երբեք մէկը որ զայն գործի վրայ տեսած ըլլայ:»

Բնական բարեկրթութիւնը կայ տոհմերուն քով, կայ կենդանիներուն քով, կայ նաեւ մարդուն քով: Որովհետեւ Պ. Բիրսըն եւ Օր. Պիթըն, յանգած են սա եզրակացութեան թէ մարդուն մահուան, առնուազն 50 % եւ շատ անգամ 80 %ը ժառանգականութեան (հոլիզմական եւ կամ ուղղակի ըլլալուն համեմատ՝ ծնողքէն տղոց եւ տղոց՝ իրարու միջեւ) բնական բարեկրթման արդիւնքն են: Ասիկայ յստակօրէն հաստատուած իրողութիւն մըն է: Միւս կողմէ ինչպէս արդէն երկու Անգլիացի հեղինակները հաստատած են, ուղղակի առնչութիւն մը հօրը կեանքի տեւողութեան եւ իր սեռնագործած զաւակներու թուոյն միջեւ: Եւ վերջապէս անուրանալի է որ մտաւորական եւ ֆիզիքական կարողութիւնները ժառանգականապէս ծնողքներէ իրենց զաւակներուն կը փոխանցուին: Այս պայմաններուն մէջ բացայայտ բարեկրթութիւն կայ, քանի որ կան անհատներ որոնց քով երկար ապրելու ընդունակութիւնը մեծապէս նշանակելի է եւ թէ այս միեւնոյն անհատները ուրիշներէ աւելի օժտուած են իրենց արտադրական կարողութեան եւ իրենց սերունդը բարձրացնելու մէջ, եւ վերջապէս ծնողաց յատկութիւններուն իրենց զաւակաց փոխանցման պատճառաւ ժողովուրդներու ընդհանուր առանձնայատկութիւնները՝ եթէ չարունակարար չբարեփոխուին՝ կը պահուին եւ կայուն վիճակ մը կը ստանան լոկ բնական բարեկրթութիւնով:

Օր. Պիզըն եւ Պ. Բիրսընի խուզարկութեանց արդիւնքները՝ խիստ հետաքրքրական են, ինչպէս տեսնուեցաւ վերը յիշուած դէպքերէն. բայց ասոնք դեռ սկզբնաւորութիւնն են: Այդ խուզարկութիւնները նոր իրողութիւններ միջոց կը դնեն, նոր վարկածներու դուռ կը բանան որոնք պէտք է ճշդել, ուրիշ հետազօտութիւններ կը մատնանշեն: Ասիկա բաւ կ'ըլլայ թէ բոլոր ասոնք պիտի օժանդակեն կենդանաբաններու ջատագոված վարդապետութիւններուն՝ ծնունդ տալով նորանոր աշխատութիւններու, որոնց վրայ դեռ ոչ ոք կը մտածեր: Կենդանաբանները այդ մասին շատ բարեբաղդ պիտի ըլլան եւ հաճութեամբ պիտի հետեւին գիրենք գրգռող այդ նոր գիտուններու ցոյց տուած նոր ճամբուն:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Գերմանիոյ խորհրդարանին անդրանիկ երկու գումարմանց մանրամասնութիւնները, զորս առաջին անգամ, Վիեննայի թերթերէն առնելով հրատարակեցինք, բոլորովին յստակ կերպով ցոյց կու տան թէ երկու որոշ տնտեսական կուսակցութիւններ գոյութիւն ունին Գերմանիոյ մէջ: Անոնք, որոնք հողագործական կուսակցութեան կը պատկանին, եւ անոնք որոնք ճարտարարուեստական Գերմանիոյ կուսակից են: Այս երկու տարրերը նոյնքան գոյութեան իրաւունք ունին:

Գերմանիա, բնականէն ճարտարարուեստական երկիր մը ըլլալու կոչուած է, քանի որ զինքը շրջապատող արտաքին եւ ներքին պայմաններ այդ հարկը կը դնեն իր վրայ: Միայն հողագործական Գերմանիա մը, այսօրուան տնտեսական հետեւարար եւ քաղաքական բարձրութեան վրայ չպիտի կրնար երբեք կանգնած ըլլալ, իսկ միայն ճարտարարուեստական Գերմանիա մըն ալ երկայրի կացութիւն մը պիտի ըլլար երկրին համար, հիմա ամէն տեղ տիրող պայմաններու մէջ:

Բացարձակապէս ճարտարարուեստական Գերմանիա մը, պիտի նշանակէր, հողագործական տեսակէտով արտասահմանէն կախում ունեցող Գերմանիա մը. եւ դիւրին է հասկնալ թէ ասիկա որ աստիճան պիտի կապկպէր գերմանական կայսրութեան թէ՛ ներքին եւ թէ՛ արտաքին քաղաքական անկախութիւնը: Ըսուած է թէ ճշմարտութիւնը միջակը կը գտնուի, այնպէս որ սա պարագային թերեւս շատ բան թէ Գերմանիոյ համար ալ լաւագոյն բանն է առանց բացարձակապէս հողագործական կամ բացարձակապէս ճարտարարուեստական ըլլալու որոշ չափով մը երկուքն ալ ըլլալը: Իրա-

կանութեան մէջ սակայն այնպէս չէ։ Ազգերու զարգացումը, մանաւանդ քաղաքակրթութեան զարգացման ներկայ ուղղութեան, ընդհանուր տնտեսական ազատ մրցման մը մէջ իրագործելի չէ, եւ այսօր ճշմարտութիւնը ոչ թէ կեդրոնը, այլ ծայրերէն մէկը կը գտնուի։ Գերմանիա չափաւոր կերպով հողագործական եւ չափաւոր կերպով ճարտարարուեստական երկիր մը ըլլալուն, անոնցմէ ոչ մէկուն մէջ առաջնակարգ դիրք մը պիտի ունենար, որով երբեք իր այս օրուան տնտեսական բարձրութեան հասած պիտի չըլլար։ Պէտք է ընդունիլ որ, Գերմանիա այսօր իրապէս բաղձալի կացութեան մը մէջ չէ տնտեսապէս։ Այդ կացութեան անպատեհ արդիւնքները երեւցան արդէն։ Քանի մը տարիներէ ի վեր կարեւոր սնանկութիւններ, եւ ընդհանուր գործի նուազութիւն մը, Գերմանիոյ ընդհանուր տնտեսական տկար վիճակը յատկանշող պարագաներ եղած են։

ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն 5 Դեկտ.)

ՖՐԱՆՍ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ԵՒ ՖՐԱՆՍ.-ԻՒԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Ֆրանսական խորհրդարանի վերջին նիստին մէջ երեսփոխան Մասապիւօ, պատերազմական պիւտճէի վրայ վիճաբանութեանց ատեն ըսաւ.—«Թէեւ ես չեմ հաւատար զինադադարի մը բայց Լա Հէյի դեսպանախորհուրդէն վերջը թերեւս աղէկ է որ քննուի սա խնդիրը թէ՝ մեր արտաքին քաղաքականութիւնը ինչ ուղղութիւն պիտի առնէ։ Ես հարկադրուած եմ փափկօրէն ներկայացնել այդ խնդիրը. որովհետեւ գիտեմ թէ անիկա մեր ամէնէն զգայուն ջիղերուն կը դպչի։ Թերեւս կարդացած էք Անգլ. հանդէս մը, որ կը ջանայ Ֆրանսան երրեակ զինակցութեան մը համոզելու համար։ Այս երրեակ զինակցութիւնը, եթէ կ'ուզէք կնքել զայն, կրնար Անգլիոյ հետ եւ կամ Գերմանիոյ հետ տեղի ունենալ, մէկ խօսքով պէտք է որոշենք թէ Իվ Կիյոյի թէ՝ Ժիւլ Ֆերրիի քաղաքականութիւնը կը նախընտրեմ. այսինքն՝ Գերմանիոյ հետ զինակցութիւն մը։ Ես Գերմանիոյ անունը տուած ատենս չեմ վախնար» (Ընդհանուր շարժում)։ Այս առթիւ Անգլիացիներուն բարեկամ Ֆրանսական թերթ մը կասկած կը յայտնէ թէ Ժիւլ Ֆերրի երբեք Գերմանիոյ հետ զինակցութիւն մը կնքելու քաղաքականութեան հետեւած ըլլայ։ Բան մը միայն ապահով է, կը յարէ նոյն թերթը, այսինքն թէ 1870էն ի վեր առաջին անգամ է որ խորհրդարանին մէջ այդ տեսակ խօսք մը կ'ըլլայ։ Բարիզի ընդհանուր մամուլը գոհացած է միայն ծաղրական կամ անարգական ակնարկութիւն մը ընելով Մասապիւոյի ըսածներուն։ Թան կը հաղորդէ թէ Մասապիւօ խորհրդարանին պաշտօնական ուղղութեանց մէջէն իր ատենաբանութեան Ժիւլ Ֆերրիի պատկանած մասը ջնջած է, վերջինին եղբօր, երեսփոխան Շառլ Ֆերրիի սպառնալիքին վրայ, թէ պիտի բողոքէ այդ յայտարարութեան դէմ։ Երեկոյեան կղերական թերթ մը, Լա Ֆռանս բուռն կերպով կը յարձակի Մասապիւօ երեսփոխանին վրայ, անոր՝ խորհրդարանին մէջ ըրած առաջարկութեանը առթիւ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՌԱՅԽՍԹԱԿԸ.— Ռայխսթակին երրորդ գումարումը բաղդատմամբ նախորդներուն, կարճ տեւողութիւն մը միայն ունեցաւ, երեսփոխաններու մեծ մասը բացակայ էր, եւ ատենաբանութիւններն ալ այնքան ուշադրութեամբ մտիկ չէին ըլլուեր։ Հակառակ այս ամէնուն պէտք է ըսել սակայն թէ մասնագէտ մը, որպիսին է Կոթհայն երեսփոխանը, կարեւոր ատենաբանութիւն մը ըրաւ երկրին առեւտրական քաղաքականութեանը վրայ։ Կը կարծուի թէ մաքսային սակացոյցի օրինագծին վրայ պէտք եղած բանքը ըսուած են այլեւս։ Արդ նիստին Պէպէլի երկար ատենաբանութիւնը կը սպասուի միայն։ Ռայխսթակի երրորդ գումարումը սա տպաւորութիւնը յառաջ բերաւ թէ հանգիստ պէտք կայ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ գանձային նախարարը Կէյճ, խորհրդարանին ներկայացուց իր տարեկան տեղեկագիրը։ Այս տեղեկագրէն կ'երեւայ թէ բովանդակ հասոյթը նախորդ տարուանին հետ բաղդատելով, 29,721,000, իսկ ծախքերու կողմը նախորդ տարուանին հետ բաղդատելով 22,253,561 տոլար աւելի եղած է։ Նոյեմբեր 1ին գանձին մէջ գտնուած ընդհանուր գումարն էր 542,831,849 տոլար։ Այսքան մեծ քանակութեամբ ոսկեդրամ Մ. Նահանգներու գանձին մէջ բնաւ գոյութիւն ունեցած չէր։

Արտասահմանի առեւտուրը՝ կ'ըսուի նոյն տեղեկագրին մէջ, անցեալ ելմտական տարւոյն ներածութեանց մէջ 26,069,019 տոլարի նուազում մը ունեցած է եւ արտածութեանց մէջ ալ 93,281,909ի յաւելում մը։ Այս տարուան ընդհանուր ներածութիւնը եղած է 823,172,165 եւ արտածութիւնը 1 միլիառ 487,864 991 տոլար։ Ոսկիի եւ արծաթի ընդհանուր ներածութիւնը վերջին չորս տարիներուն մէջ, ներածութիւններէն 2,288,028,067 տոլար աւելի էր։

Առեւտրական նաւերուն գալով, Յունիս 30ին 24,037 նաւեր 5,524,218 թոնօ տարողութեամբ երթեւեկած են։ Միայն անգլիական վիճակագրութիւններն են, որ այս մասին ամերիկեանները կը գերազանցեն։ Բրիտանական ընդհանուր տարողութիւնն է 14,064,152 թոնօ։ Ամերիկեան առեւտրական նաւերուն երթեւեկութեանց չափին կը յաջորդեն գերմանականները, որոնք կը հասնին, 3միլիոն 244, 208 թոնօ։

Տեղեկագիրը նկատողութեան առնելով արտասահմանի առեւտրական նաւային մեծ ընկերութիւնները, կը յանձնարարէ անգամ մըն ալ, որպէս զի փութով ամերիկեան նաւային երթեւեկութեան գիծեր հաստատուին, ամերիկեան թղթատարին փոխադրութեանց համար։ Ամերիկայի հսկայ երկաթուղիի գիծերը ալ չեն կարող բաւական նկատուիլ, եթէ անոնք ծովերու վրայէն նաւերու միջոցաւ չի շարունակուին։ Ամերիկայի մէջ սակայն որպէս զի նաւաշինութիւնը քաջալերուի, պէտք է պարգեւներ հաստատել։

Գալով դրամատուններու դրութեան, ոչ մէկ պարտականութիւն դրուած է դրամական մեծ հաստատութիւններու վրայ՝ օժանդակելու համար համեմատաբար աւելի տկարներու։ Եւ ոչ մէկ համաձայնութիւն գոյութիւն ունի, դէչ ժամանակներու մէջ մաքառելու համար հաւաքաբար։ Նոր դրութիւն մը կը յանձնարարուի, այսինքն կեդրոնական մեծ դրամատուն մը հաստատութիւնը, բազմաթիւ մասնաճիւղերով։ Այս կերպով, ընդհանուր բարօրութեան համար, կարելի կ'ըլլայ՝ այդ դրամատան հաստատութեամբ՝ գործածել փոխադարձ օգնութեան սկզբունքը։

Տեղեկագիրը կը խօսի նաեւ պետական տոկոսաւոր պարտքին վրայ որ 1898 ապրիլ մէկին 848,366,080 տոլար էր, որ սպանիա-ամերիկեան պատերազմին ատեն բարձրացած էր 1,046,849,020 տոլարի, եւ որ սակայն 1901 Նոյ. 15ի հաշիւներէն կ'երեւայ թէ իջած է 954,027,150 տոլարի։ Գանձին հնչուն դրամը 1898 ապրիլ մէկին եղած 226.166.944 տոլարէն բարձրացած է՝ 1901 Նոյ. 15ին՝ 323,504,732 տոլարի։ Այս բոլոր թուանշանները ցոյց կուտան գանձին հաստատ կացութիւնը, որուն նմանը ասկէ առաջ գոյութիւն ունեցած չէր։

Կէյճ կը վերջացնէ իր տեղեկագիրը, յարելով թէ, երկրին ելմտական կացութիւնը այնքան նպաստաւոր է որ՝ կարելի է ապագային մէջ ալ անոր տեւականութեան մասին յոյս ունենալ։ Եւ մեր արդի կացութիւնը ամէնէն պատեհ առիթն է, որպէս զի կատարեալ դրամական դրութիւն մը հաստատենք կ'ըսէ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ. — Նայելով Բարէյոյի գաղթավայրին վերին հրամանատարին 28 Նոյ. թուականաւ հեռագրածին՝ Ֆուշէ Պօէր հրամանատարը երկու Անգլիացի զինուորներ, որոնք գերի ինկած էին, հրացանի բռնած ըլլար՝ պատերազմական նախարարութեան հասած հեռագրէ մը կը տեսնուի թէ, Ֆուշէ հրամանատարը իր նամակին մէջ յայտնած է թէ երկու Անգլիացի զինուորները զարնուած են, բայց ոչ գերի ինկած եւ ապա հրացանի բռնուած։ Պատերազմական նախարարը ասոր վրայ հեռագիր մը ուղղելով Բարէյոյի գաղթավայրին Անգլիացի վերին հրամանատարին կ'ըսէ թէ, հիմնուելով անոր 2 դեկտ. թուակիր հեռագրին վրայ՝ պէտք է զգուշացնել Քոնոմբի փոնտին այն սպան որ մեծ աչալրջութիւն ի գործ դնէ տեղեկութիւններ հաղորդած ատեն Պօէրներու կողմէ գէշ արարքներ տեղի ունեցած ըլլալու մասին հաղորդուածներ, որոնք բոլորովին չեն կրնար հաստատուիլ. փաստութեան միայն կրնան տեղի տալ։

—Հակառակ զինուոր հակառակ զրոյցներու՝ Տէյլի Նիւզ վստահելի աղբիւրէ առնելով կ'ըսէ թէ բրիտանական կառավարութիւնը նոր՝ բայց ոչ պաշտօնական ջանքեր կ'ընէ, բանակցութեան մտնելու համար Հարաւ-Ափրիկէի Պօէր պետերուն հետ։ Միեւնոյն ատեն Պրիւսէլէ կը հեռագրուի թէ՝ հակառակ եղած հերքումներու հաստատուած է թէ՝ Պրիւսէլի մէջ վերջին օրերուն տեղի ունեցած պօէրական համաժողովը գլխաւորաբար զբաղած է Պօէրներուն համար նպաստաւոր խաղաղութիւն մը կնքելու միջոցներով։ Այն Պօէրները որոնք ներկայ էին այս հաւաքման յայտարարեցին թէ խաղաղութեան մը մասին բանակցութիւններ եւ նոյն իսկ զինադուլ մը անկարելի է, որչափ ատեն որ Միլնէր Հարաւ-Ափրիկէի ընդհանուր ներկայացուցիչի պաշտօնին մէջ մնայ։

ԱՆԳԼԻԱՑԻ ՆԱԽԱՐԱՐԻ ՄԸ ՃԱՌԸ.— Անգլիոյ ներքին գործոց նախարար Րիչչի Բրէյտոնի մէջ ատենաբանութիւն մը ընելով, կ'ըսէր ի միջի այլոց.—«Մենք յարձակողական ժողովուրդ մը չենք, այլ այն տեսակ ժողովուրդ մը որ խաղաղասիրական առեւտուրի եւ գաղթականութեան եռանդով կ'ուզէ ըլլալ։ Բոլոր աշխարհ կրնայ այսօր ապահով ըլլալ որ եթէ Անգլիոյ հետ դժուարութիւններ ունենայ, այն ատեն անիկա ծովերէն անդին եղող մեր եղբայրակիցներուն հետ ալ պիտի ստիպուի դժուարութիւններ ունենալ։

—Անգլ. ազատական կուսակցութեան յանձնաժողովը որ Տէրպիի մէջ գումարուեցաւ։ երկար եւ յուզոտ թնալից վիճաբանութիւններէ վերջը, ընդհանուր համաձայնութեամբ որոշումներ քուէարկեց, ազատական ներկայ անկեալ վիճակը չէզոքել յայտնելով միանգամայն թէ ժամանակը եկած է այլեւս որպէս զի Պօէրներուն հետ բանակցութեանց սկսուի, պատուաւոր եւ տեւական հաշտութիւն մը կնքելու համար եւ թէ այս նպատակաւ պէտք է արտաքոյ կարգի ներկայացուցիչ մը ղրկել Հարաւ-Ափրիկէ։

Ժողովը քուէարկեց նաեւ ուրիշ բանաձեւեր, բողոքելով Հարաւային Ափրիկէի գաղթավայրի վարչային կազմակերպութեան ճշգուելուն երկարաձգման դէմ, առաջարկելով միջոցներ՝ կանանց եւ աղջոյ մանկերուն թիւը նուազեցնելու համար, ու ամէնէն վերջը, անխախտ վստահութիւն կը յայտնէ Երեսփ. ժողովի մէջ ազատական կուսակցութեան վարիչ Քէմպըլ Պէնըրմէնի նկատմամբ։

ԿԵԴՐ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՋՐԱՆՑՔԻ ԽՆԴԻՐԸ.—Կեդր. Ամերիկայի ջրանցքի յանձնաժողովը իր տեղեկագրին մէջ կը յանձնարարէ Նիքարակուայի մէջէն անցնող գծին ընտրութիւնը՝ որուն ծախքերը 190 միլիոն տոլար կը հաշուուին, իսկ Բանամայի գծով եղած ատեն՝ 144.000,000 տոլար։ Բաց ասոր 109 միլիոն պէտք պիտի ըլլայ՝ այս գծին շինութեան թոյլտուութիւնը ձեռք անցընելու համար։ Նոյն տեղեկագիրը կը հաստատէ թէ Բանամայի գիծը շատ մը առաւելութիւններ ունի, բայց սա եզրակացութեան կը յանգի թէ ամէնէն աւելի դիւրաւ գործադրելի ճամբան է՝ Նիքարակուայինը։ Կառավարութեան կը յանձնարարուի իբր ջրանցք այն մասը բռնել որուն մէկ կողմէն մինչեւ միւս կողմի երկայնութիւնը 10 մղոնի կը հասնի։ Շինութիւնները պիտի տեւեն 8 տարի։

ԳՈԼՈՄՊԻՈՅ ԵՒ ՎԷՆԷԶՈՒԷԼԱՅԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Ուաշինկթընէ կը հեռագրուի թէ Քոլոնի առջեւ խարսխած ամերիկեան զրահաւորին հրամանատարը, որ իր բոլոր մարդիկը ցամաք հանած էր՝ վերստին առանց միջադէպի նաւ առած է զանոնք, եւ թէ պարանոցին մէջ հաղորդակցութիւնները վերսկսած են։

—Քոլոնէն ուրիշ հեռագիր մը կը յայտնէ թէ հաշտութեան յանձնաժողովը երկրին ներսերէն վերադարձած է եւ կը հաղորդէ թէ ապստամբներու գլխաւորը Տիազ՝ պատրաստ է Քոլոնի ապստամբներուն ընդունած պայմաններով հպատակութիւն յայտնելու։

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆԻ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼԽԷՆ.— Հնդիկ եւ Աֆղանեան սահմանագլխին վրայ գտնուած կիսավայրենի ժողովուրդներու մէջ մանաւանդ վերջին ատենները տեսակ մը խլրտումներ տեղի ունենալու վրայ են։ Երբեմն Հնդկաստանի փոխարքան եւ երբեմն ալ Աֆղանիստանի էմիրը հարկադրուած են զօրագունդեր ղրկել սահմանագլուխ զանոնք զսպելու համար։ Միւս կողմէ, թէ որքան՝ սահմանագլխի այդ ապստամբներու զանազան մասերուն մէջ ընդհանուր համաձայնութիւն մը կը տիրէ, տակաւին կարելի չէ ճշդել. ինչ որ անժխտելի է սակայն, սա է թէ շատ բաներ գաղտնի կը պահուին եւ թէ այդ խլրտմանց զանազան պատճառներուն մէջ ռուսական կարօտութիւնն ալ կարեւոր դեր կը բանի։ Անգլիական աղբիւրէ, Կալկաթայէն կը հեռագրուի այս մասին թէ, Վազիրիստանի հնդկական հիւսիսային արեւմտեան սահմանագլուխը կազմող մասին մէջ, ինկիներ վերջերս, հրոսակներ կը կազմէին արշաւելու համար դէպ ի բրիտանական սահմաններ։ Անոնք պատժելու համար Անգլիացիներու կողմէ 4 փոքր զօրախումբեր 900—1500 մարդոցմէ բաղկացած, կը մտնէին Վազիրիստան, եւ բուռն կռիւներէ վերջ 192 ինկիներ գերի կը բռնէին, իրենց կողմէ ալ 45 հոգի կորսնցնելով։ Ասոր վրայ տեղական ամբողջ զօրաբաժին մը՝ բաղկացած հետեւակազօրաց 4 վաշտերէ, հեծելազօրաց մէկ վաշտէ, եւ 4 թնդանօթներէ, Հնդկաստանի փոխարքային կարգադրութեամբ կը ղրկուէր Թանք, դէպի Վազիրիստանի սահմանագլուխ։ Անգլ. կառավարութեան կողմէ ամբողջ զօրաբաժին մը դէպ ի Վազիրական սահմանագլուխ ղրկուիլը, ինկիներու ապօրինութիւնները միայն պատժելու համար, կը նկատուի իբր խիստ չափազանց որոշում մը։

(Վիեննայի թերթերէն, 6 Դեկտ.)

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. Կիլտհոլի մէջ, գահաժառանգ իշխանին եւ իշխանուհիին ի պատիւ տրուած նախաճաշը հանդիսաւոր կերպով տեղի ունեցաւ։ Գահաժառանգ իշխանը երկար ատենաբանութեան մը մէջ պարզեց բրիտանական կայսրութեան մէջ իր կատարած ճամբորդութեան արդիւնքը։ Ի վեր հանեց Մայր-Հայրենիքին եւ գաղթականութեանց միջեւ գոյութիւն ունեցող կապերուն հանգամանքը, ինչպէս նաեւ գաղթականութեանց՝ հանդէպ գահը տածած սէրը։ Գահաժառանգին ատենաբանութենէն վերջ նախարարապետ Լորտ Սոլզպըրի խօսք առնելով, Լորտ քաղաքապետին կենաց արտասանած բաժակաճառին մէջ, ի մէջ այլոց ըսաւ. — «Անկասկածելի կերպով ճշմարիտ է թէ, ներկայ պահուս մենք շատ թշնամիներ ունինք, որոնք իրենց կարծիքները յայտնած ատեն նուազ վերապահութիւն ցոյց կուտան։ Ասոր փոխարէն, գահաժառանգ իշխանին եւ իշխանուհիին ճամբորդութիւնը ցոյց տուաւ թէ, մենք մեր հեռաւոր եղբայրներուն օժանդակութիւնը կը վայելենք, օժանդակութիւն մը՝ որուն մէջ կը գտնուի մեր քաղաքականութեան համար անոնց կողմէ հաւանութիւն մը եւ գնահատում մը։ Մեր գաղթականութեանց կողմէ ցոյց տրուած այս հաւանութիւնը եւ գնահատումը մեզի համար շատ աւելի կ'արժեն, որքան չեն արժեր, ուրիշ ազգերու՝ հանդէպ մեզ ցոյց տուած արհամարհանքը։» «Ես չեմ ընդունիր որ, կը շարունակէ Լորտ Սոլզպըրի, օտար ազգեր մեր գործելու եղանակը դատաստանի ենթարկեն, կամ թէ մենք անոնց կարծիքը նկատողութեան առնելով, փոխենք մեր գործելու ընթացքը։ Ինչ որ նկատողութեան պէտք է առնենք, այն ալ կայսրութեան մէջ գտնուող մեր եղբայրակիցներուն կարծիքն է։ Կայսրութեան բոլոր կողմերէն ուղերձներ հասած են, որոնք կ'ըսեն թէ մեր արդար իրաւունց պաշտպանութեան համար անհրաժեշտ յարատեւութեան ոգին մինչեւ ի ձեռին ունեցած ենք։»

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.—Խորհրդարանը՝ 1900-901 տարւոյն շաքարի արտածութեան համար որոշուած պարգեւները ընդունելէ վերջ, անցաւ պիւտճէի վիճաբանութեան։ Ընդհ. տեղեկաբեր Մէզիւռ պիւտճէն քննադատող երեսփոխաններուն առարկութիւնները կը հերքէ, եւ կ'ըսէ թէ յանձնաժողովը համերութեան համար օգտակար խնայողութիւններուն հետ հաշտ պայող որոշումներ տուած է, եւ թէ պիւտճէին հաւասարակշռութիւնը իրականութիւն է։ Միայն կ'առաջարկէ 20 միլիոնի իջեցնել կրօնական գործոց պիւտճէն։ Երեսփոխան Ռիպօ կը պնդէ թէ պիւտճէն հաւասարակշիռ վիճակ մը չի ներկայացներ, եւ թէ հասոյթներու պակսիլը մտահոգութիւն պատճառելու հանգամանք ունի։ Ռիպօ կը պաշտպանէ շաքարի արտածութեան համար սահմանուած պարգեւի սկզբունքը, որ Գերմանիոյ մէջ ալ գոյութիւն ունի, եւ կ'ըսէ թէ Գերմանացիք հետամուտ են իրենց շաքարի ճարտարարուեստը փճացնելու. բանախօսը կը յարէ թէ ծախքերու բարձրանալուն գլխաւոր պատճառներն են առաջին անշնչելի պարտքերը, եւ զինուորական ծառայութեան զանազան ճիւղերուն ընդլայնումը։ Բանախօսը այս առթիւ յոյս կը յայտնէ թէ անշուշտ խորհրդարանը կրօնական գործոց ժամանակաւ ունեցած պիւտճէն վերստին պիտի քուէարկէ։ Ռիպօի ատենաբանութենէն վերջը ժողովը փակուեցաւ, մինչեւ Բշ. (առօր) օրուան համար։

— Շաքար արտադրող նահանգներու ծերակուտականները եւ երեսփոխանները հողագործական նախարար Տիւբիի եւ նախարարապետ Վալտէք Ռուսոյի դիմելով, խնդրած են Պրիւսէլի համաժողովին համար որոշուած պատուիրակութեան մէջ, Ֆրանսական շաքարի գործադուլներու կողմէ եւս ներկայացուցիչ մը նշանակել։ Նախարարները առաջարկը թէեւ սկզբունքով ընդունեցին, բայց անոր գործադրութեան համար հարկ տեսան նկատողութեան առնել զայն։

ՆԵՐՔԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ.—Կայս. Ահմէտ գիւանին քարտուղար անուանուեցաւ Մեծ-Եպարքոսութեան թղթակցութեանց գիւանի քարտուղար Իպրահիմ Խալիլ պէյ։

Րրգալար գաւառակի (Մոնաստր) գայմագամ՝ Քաղաքային վարժարանէն շրջանաւարտ Ահմէտ Շիւքրի էֆ.։ Շեթագ գաւառակի (Վան) գայմագամ՝ Քաղաքային Վարժարանէն շրջանաւարտ Իսմայիլ Սամի էֆ.։

Այվալըգի գայմագամի օգնական՝ Թիմուր Հիսարի գայմագամի օգնական Գոնցթանթին էֆ., որուն յաջորդեց Քաղաքականութեան իրաւագէտ խորհրդականութեան դիւանէն Պօտօս էֆ.։

ԱՍՏԻՃԱՆ.—Ուլայի Բ. Աստիճան տրուեցաւ Խիւտավէնտիկեարի նահանգին Տէֆթէրտար Ֆազըլ էֆ.ին։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Ա. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Սէլիմիյէի զօրանոցին թնդանօթաձիգ զօրաց Գ. կիսագնդին հրամանատար Ֆահիգ, եւ Սպարապետութեան թնդանօթաձգութեան ճիւղին գեր-նախագահ Միրլիվա Սաատէտտին փաշաներու։

Գ. Մէճիտիէ՝ Խիւտավէնտիկեարի նահանգին Իսարեի ժողովոյ անդամ Միւհթար պէյի։

Դ. Մէճիտիէ՝ Մէարիֆի նախարարութեան պաշտօնեաներէն Մահմուտ Ջէլի էֆէնտիի։

Ա. Շէֆադաթ՝ Ամերիկայի Մ. Նահանգաց Թէհրանի դեսպան Գ. Կրիսօմ տիկնոջ։

ԸՆԴՀ. ԱՄՍԱԹՈՇԱԿ.— Նախընթաց օրէն սկսեալ ելմտական պաշտօնատունը սկսաւ մէկ մէկ ամսաթոշակ վճարել՝ կառավարական բոլոր պաշտօնէից։

ՔԱՐԱՆԹԻՆԱՆ ՎԵՐՑԱՆ.—Առողջապահական բոլոր տնօրէնութիւնները հետեւեալ հեռագիր շրջաբերականը ընդունած են նոյեմբեր 23/6 դեկտ. թուականով.—

«Առողջապահական բարձրագոյն խորհուրդը նկատելով որ 10 օրէ ի վեր մայրաքաղաքիս մէջ ո եւ է նոր դէպք չէ պատահած, որոշեց ջնջել Դալաթիայէն եւ Փավազէն մեկնող նաւերուն դրուած պաթէնդաներու վրայ ըլլալիք արձանագրութիւնը վաղուընէ սկսեալ»

Ստորգ. ՏՔԴ. ՔՈՋՈՆԻ

—Արեւելեան երկաթուղեաց տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ թէ Հէյտարփաշայի մէջ Պոլսէն եկողներուն դէմ դրուած քարանթինան վերցուած ըլլալով՝ այսօրուընէ սկսեալ՝ 1901 մայիս 1ի պատրաստուած կառախմբոց ցուցակին համեմատ պիտի կատարուին երթեւեկութիւնները։

ՑՈՐԴՈՐԻՉ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐ.— Գրած էինք ասկէ առաջ թէ Կայս. կառավարութիւնը քարոզիչ պաշտօնեաներ ղրկած էր Ալպանիա, տեղւոյն ժողովրդեան յորդոր եւ խրատ կարդալու համար։ Այդ ղրկուած պաշտօնեաները Ալպաներէն չգիտնալնուն անոնց տեղ Ալպաններէն հինգ քարոզիչներ ղրկուեցան։

ՀԻՃԱԶԻ երկաթուղիին շինութեան նպաստողներու տրուելիք յատուկ շքադրամէն 300 հատ ոսկի, 15000, արծաթ եւ 30000 նիքել շքադրամներ պիտի կոխուին արքունի փողերանոցին մէջ։

ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ գտնուած գազային ըմպելիներու գործարաններուն նկատմամբ կանոնագիր մը պիտի պատրաստուի Քաղաքապետութեան կողմէ։

ԾՈՎԱՅԻՆ գողերու խումբ մը նախընթաց գիշեր օձիքնին ձեռք տուին՝ մինչ կէս գիշերուն Օսման-Քաբուսիի առջեւ գտնուած ցախանաւերէն մին կողոպտելու վրայ էին։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ. — Ինչպէս գրած էինք կանխաւ Բերայի ռուսական դեսպանատան մատրան մէջ կատարուեցաւ դեսպան Պ. Զինովիեւի յիսնամեայ յոբելեանին առթիւ աղօթք մը։ Ներկայ էին դեսպան Պ. Զինովիեւ, Յունաց Տ. Եոաքիմ Պատրիարքը, սերպիական եւ Սեւ Լերան դեսպանները, Պուլկարական գործակատարը, Ռուս դեսպանատան եւ հիւպատոսարանին պաշտօնէութիւնը, գաղթականութեան երեւելիները։ Արարողութենէն ետքը ընդունելութիւն մը կատարուեցաւ Պ. Զինովիեւի կողմէ։

—Իրիկունը Ռուս դեսպանատան պաշտօնատարները հացկերոյթ մը տուին ի պատիւ դեսպանին։

—Սերպիոյ Ալէքսանդր թագաւորը Ս. Սավա պատուանշանին Մեծ Խաչը նուիրած է Ռուսական դեսպանին, անոր զոր-

ծանէութեան 50րդ. տարեդարձին առթիւ։

—Դեսպան Պ. Զինովիէվ չաբաթ կէսօրէն ետքը ընդունեց Վեհ. Սուլթանին եւ Կայս. կառավարութեան կողմէ ղրկուած պատուիրակները շնորհաւորական այցելութիւններ։ Օտար դեսպաններն ալ իրենց շնորհաւորութիւնները յայտնեցին այս առթիւ։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԵՒ ՕՏԱՐ ՑՈՐԵՆՆԵՐԸ.— Քաղաքապետութիւնը՝ երբ գլխաւոր միջոց բնիկ ցորեններու արգի տեսր առեւտուր վերակենդանացնելու՝ մայրաքաղաքիս փռապանները ի ժողով գումարելով առաջարկած էր անոնց որ բնիկ ալիւրէն բանեն իրենց հացի չէզ ին։ Այս առաջարկութեան դէմ ալ փռապանները առարկած էին թէ տեղական ջաղացպանները քիլէն 100 փարի կ'առնեն բնիկ ցորենները, մինչ օտար ցորեններու քիլէին համար 2 ղրշ. կը պահանջեն, որով իրենք ալ կը պարտաւորին օտար ցորենէ բանելու իրենց չէզնին։ Քաղաքապետութիւնը առոր վրայ մայրաքաղաքիս ջաղացպանները հրաւիրած էր՝ յորդորելով զանոնք որ բնիկ ցորեններն ալ 2 ղրշ.ի աղան։ Ջաղացպանք յայտարարած են թէ փռապաններու առարկութիւնք բոլորովին անտեղի են, որովհետեւ իրենք թէ բնիկ եւ թէ օտար ցորենները միանուագ 2 ղրշ.ի կ'աղան։

Փռապաններու կողմէ բնիկ ալիւրի գործածութեան դէմ ցոյց տրուած դժուարութեան գլխաւոր պատճառն է բրնիկ ալիւրէ շինուած հացին՝ օտար ալիւրէ շինուածին չափ ճերմակ չըլլալը եւ անոր պէս աճուն չըլլալը, մինչեւ բնիկ ալիւրէ պատրաստուած հացերը շատ աւելի համով եւ սննդարար կ'ըլլան։

Բաց աստի, ջաղացպանք յայտարարած են թէ փռապաններու օտար ալիւր գործածելու այս նախամեծարութեան հանդէպ իրենք ալ պարտաւորուած են օտար ցորեններու աղացման գինը իջեցնել, որպէս զի օտար ցորենները՝ ալիւր չեղած Պոլիս բերուին։ Ջաղացպանք կը յաւելուն թէ նախ պէտք է փռապանները ճերմակ եւ փափկուն հաց պատրաստելով՝ ժողովրդեան աչքը չլացնելու ունայնամտութենէն ետ կենան եւ այն ատեն իրենք պատրաստ են բնիկ ցորեններն ալ 2 ղրշ.ի աղալ, երբ փռապանք օտար ցորեններու աղացման տուած մզումնին բնիկ ցորենին դարձնեն։—

Ասոնցմէ զատ Գոնեայէ եւ Էնկիւրիէ երկաթուղիով բերուած ցորենի վակոններուն վրայ քաշուած ծախկոյթին, եւ վակոնէն ցկանուելը փոխադրելու համար տանուած այլ եւ այլ աւելորդ ծախքերն ալ, որոնք մեծապէս արգելք են բնիկ ցորենի առեւտուրին զարգացման, պէտք է ջնջել, կ'ըսեն ջաղացպանք։ Թէ փռապաններու եւ թէ ջաղացպաններու հետ ունեցած իր խորհրդակցութեանց արդիւնքը քաղաքապետութիւնը մատոյց Մեծ-Եպարքոսութեան։

ՎԱԹԵԼԱՆԻԻԹԻ ՆՈՒԱԶՈՒԹԻՒՆԸ.— Առեւտր. եւ Հանր. շինութեանց նախարարութիւնը՝ նկատելով որ այս ձմեռ մայրաքաղաքս պէտք եղածին չափ ածուխի պաշարէ զուրկ է՝ հրամայած էր ածխաբեր կեդրոններու որ իրենց տրամադրելի ածուխները փութով Պոլիս ղրկեն։ Նախարարական այս շրջաբերականին ի պատասխան, Մանասթրի եւ Սելանիկի կուսակալութիւններէն ծանուցուած է թէ Թէնէ երկաթուղիի ճամբուն վրայ 5 միլիոն օխա ածուխ կայ պատրաստ՝ բայց երկաթուղւոյ անօրէնութեան պահանջած տարապայման փոխադրողչէքը անկարելի կ'ընէ այդ պատրաստ ածուխին Պոլիս ղրկուիլը որով անհրաժեշտ է որ երկաթուղիի վարչութեան հետ պէտք եղած ձեռնարկներն ըլլան՝ փոխադրողչէքը իջեցնելու համար։ Առեւտ. եւ Հանր. շինութեանց նախարարութիւնն ալ այս մասին հարկ եղած ձեռնարկներն ըրած է Արեւելեան երկաթուղեաց վարչութեան մօտ, ստացուած պատասխանը ի մօտոյ պիտի ծանուցանենք։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՑ ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹԵՐԸ.— Այն պարտաթուղթերը որոնք բոլորովին հինցած, եզերքները փրթած եւ գիրերը անընթեռնելի ըլլալու աստիճանին հասած են, եւ կամ անոնք որ կտոր կտոր եղած են թէեւ, բայց ուրիշ թուղթի մը վրայ փակցուած ժամանակ պարտաթուղթ ըլլալնին կ'որոշուի՝ երբ Հանր. Պարտքի վարչութեան բերուին պիտի փոխուին։ Բոլորովին մաշած պարտաթուղթի մը փոխարէնները կողմէ խնդրելը թէ անորոշելի միայն՝ անոր թիւը Վարչութեան կողմէ յատկապէս պատրաստուած տետրակի մը մէջ պիտի նշանակուի։ Դրամով հրդեհի մէջ իսպառ ծածկուած, եթէ փոխարէնները կողմէ բացորոշապէս անընդունելի նկատուին, ասոնք պիտի մերժուին։

ՍԱՄՈՍԻ ԻՇԽԱՆԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ.— Սամոսի ժողովին խորհրդակցութիւնք նախորդ կիրակի աւարտեցան։ Նոյն օրը Սամոսի իշխան Միխայլաքի պէյ՝ ի ներկայութեան կղզիին Մետրոպոլիտ Տ. Աթանասիոսի եւ ուրիշ անձնաւորութեանց, ճառ մը խօսելով գոհունակութիւն յայտնած է Վեհ. Սուլթանին բարձր շնորհները։ Ժողովին անդամները իշխանին ապարանքը երթալով ներկայ գտնուած են պաշտօնական ընդունելութեան։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.— Անցեալ 11ի գիշերը առաւօտեան դէմ ժամը 11 ու կէսին միջոցները Եանեայի մէջ ուժգին եւ երկարատեւ երկրաշարժի ցնցում մը զգացուեր է։ Ցնցումը միեւնոյն ատեն զգալի եղեր է նաեւ Փիլաթ, Այտընաթ, Էյինիի եւ Տէլվինէ գաւառակներու մէջ եւս, միեւնոյն ուժգնութեամբ, բայց առանց ո եւ է վնաս պատճառելու։

—Կէմլէյիկի մէջ անցեալ 21ի գիշերը երկրաշարժի թեթեւ ցնցում մը զգացուեր է։

—Կարնոյ մէջ Նոյ. 21էն մինչեւ 22 երկրաշարժի նոր ցնցում չէ զգացուեր։

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ.— Անցեալ Դշ. որ Կուրճի չոգենաւային ընկերութեան Բանտրոմոս չոգենաւով Տարտանէլ ուղեւորեցան Կայս. Թիկնապահ Ֆէրիք Շաքիր փաշա եւ ծովային հաղորդապետ ու Կայս. Թիկնապահ Բասիմ պէյ, Անսալտօ նաւագործարանին Պոլսոյ ներկայացուցիչը եւ առաջին ճարտարագէտը, հոն գտնուած Կայս. նաւատորմը այցելելու համար։

ԹՈՅԼՏՈՒՈՒԹԻՒՆ.— Անգլ. դեսպանատունը Բ. Դուռնէն արտօնութիւն խնդրեց Պոլսոյ նեղուցներէն անցնելու համար անգլ. չոգենաւ մը, որ Օտեսայէն ձիեր գնած է Հարաւ. Ափրիկէի պատերազմին գործածելու նպատակով, ի հաշիւ անգլ. կառավարութեան։

ՄԵԾ-ԿՂԶԻԻ ՅՈՅՆ ՈՐԲԱՆՈՑԸ.— Յայտնի է թէ Տիկին Էլէն Զարիֆ Մեծ-Կղզիի Բրինքիբօ Բալաս հիւրանոցը գնելով նուիրած է յոյն համայնքին, որ զայն որբանոցի պիտի վերածէ՝ Աթէնքի մէջ մնացած մեծահարուստ յոյն բարերարին Սինկրոսի այս նպատակաւ կտակած տասնեւհինգ հազար ոսկիով։ Այս նոր որբանոցի շինութեամբ ալ եւս Պոլրոլի որբանոցին հարկ չէ տեսնուած, եւ որոշուած է որ այդ որբանոցի հոգաբարձութիւնը տասը տարի չարունակ տարեկան հազար երկու հարիւր ոսկի տայ նոր որբանոցին։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐՆԵՐԸ.— Սերպիոյ եւ Յունաստանի հետ կնքուելիք առեւտրական դաշնագիրներու բանակցութիւնք դեռ աւարտած չըլլալով Կայս. կառավարութեան կողմէ նոյն երկիրներու արտածութեանց դէմ գործադրուելիք տարբերական սակացոյցի գործադրութիւնը երեք ամիս եւս յետաձգուած էր։ Այդ պայմանաժամը եւրոպական դեկտ. 1ին աւարտելուն եւ բանակցութիւնք ալ տակաւին վերջնական հանգամանք մը ստացած չըլլալնուն՝ Կայս. կառավարութիւնը որոշեց վերջնականապէս երեք ամիս եւս երկարաձգել այդ պայմանաժամը, որուն լրանալէն վերջ՝ եթէ դարձեալ բանակցութիւնք աւարտած չըլլան՝ տարբերական սակացոյցը պիտի գործադրուի։

—Աթէնքի թերթերը կը գրեն թէ Թուրքեւհելլէն առեւտրական դաշնագրի բանակցութիւնք, որոնք ինչ ինչ թղթերու քննութեան համար երկու կողմանց պատուիրակներու համաձայնութեամբ մէկ քանի օր յետաձգուած էին, յառաջիկայ շաբթու պիտի վերսկսին։ Մինչեւ դեկտ. վերջ՝ դաշնագրին բանակցութիւնները ամբողջովին պիտի աւարտած ըլլան։

—Թանիտրոմոս կը գրէ թէ Յունաստանի նոր վարչապետ Պ. Զաիմիս, իր խօսած ճառին մէջ յայտարարած է Եւրոպ. ժողովին առջեւ թէ Թուրքիոյ եւ Յունաստանի միջեւ գտնուած բարեկամութեան յարաբերութեանց ամրապնդման այժ պիտի տայ։ Պատերազմէն անմիջապէս վերջ նախարարապետութիւնը ստանձնած պահուն հետեւած սկզբունքը դարձեալ պիտի չարունակէ եւ իր նախորդին՝ Պ. Թէոթոքիսի բռնած ուղղութենէն ետ պիտի չկենայ։

ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ.— Քաղաքապետ Րըտվան փաշայի նախագահութեան տակ կազմուած առողջապահական յանձնաժողովը երէկ եւս Քաղաքապետարանին մէջ ի նիստ գումարեցաւ։

— Թղթատարութեան բարեկարգիչ յանձնաժողովը եւս երէկ Արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ ի նիստ գումարեցաւ՝ նախագահութեամբ Արտաքին գործոց նախարարին։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հոլլանտական դեսպանը Շբ. օր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին եւ Արտաքին գործոց նախարարին հետ։

— Աւստրիա-Հունգարական գործակատարը եւս երէկ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Արտաքին գործոց նախարարին հետ։

—Գարատաղի գործակատարն ալ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ելմտական գործոց նախարարին հետ։

—Բարիզու Օսմ. դեսպանատան գործակատար Նաջի պէյ նախընթաց օր այցելեր է Գարատաղի իշխանին՝ որ այս պահուս Բարիզ կը գտնուի։

—Բէյրէր Լլոյտ կ'ըսէ թէ Գարատաղի իշխանը դեկտ. կիսուն Վիեննա երթալով Ֆրանծ Եօզէֆ կայսեր հետ պիտի տեսակցի։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ.— Աթէնքի թերթերը կը գրեն թէ Պոլսոյ մեծահարուստ յոյն սեղանաւոր Պ. Խօսթաչ Էվիէնիտի 10,000 ֆր. նուիրեր է Աթէնքի Երկրագործական ընկերութեան։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԿԱՐՆՈՅ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ

Այս առտու, Կարնոյ մեր թղթակցէն ստացանք ընդարձակ նամակ մը՝ ի մասին Կարնոյ աղետալի երկրաշարժին։ Այդ նամակին մէջ, մեր թղթակիցը ամէն մանրամասնութիւններով կը նկարագրէ երկրաշարժին յաջորդական ցնցումները՝ որոնք մինչեւ այսօր 160ի հասած են։ Նամակին մէջ մանրամասնաբար ներկայացուած է նաեւ երկրաշարժին պատճառած վնասը որ 1,000,000 Օսմ. ոսկիի կը հասնի։ Մեր թղթակցին նամակը իր ամբողջութեամբ պիտի հրատարակենք վաղը։

Կարնոյ կառավարական պաշտօնատան միջոցաւ Առաջնորդ Զաւէն վարդապետին յանձնուեր է բաւական գումար մը այն 3500 ոսկիէն որ Լոնտոնի մէջ հաւաքուած էր ի նպաստ Կարնոյ երկրաշարժէն ընդհանուր արկածեալներուն։

Տիարպէքիրի Խառն Ժողովոյ Դիւանը զոր կը կազմեն կրօնական ժողովոյ ատենապետ Տ. Պետրոս եւ ատենադպիր Տ. Գրիգոր քահանաները, ինչպէս նաեւ քաղ. ժողովոյ ատենապետ Ֆարրչեան եւ ատենադպիր Թոփալեան էֆէնտիները, նոր գանգատագիր մը ուղղած է Ս. Պատրիարքին, Տիարպէքիրի նախորդ տեղապահ Եզնիկէլ վարդապետի դէմ։

Կը կարծենք թէ այդ գանգատագիրները ալ աւելորդ են, քանի որ Եզնիկէլ վարդապետ, գովելի որոշումով մը վերջնականապէս հրաժարեցաւ Տիարպէքիրի առաջնորդական ընտրելութենէն։ Եթէ անկէ գոհ չէին, Տիարպէքիրցիք թող ուրիշ եկեղեցական մը առաջնորդ ընտրեն, միանգամ ընդ միշտ հայ թերթերն ալ իրենց գոհէ այդ առաջնորդական խնդրով զբաղելու հարկէն ազատելով։

×

Ղալաթիոյ Խնամակալութիւնը 20 ոսկիէն աւելի գումար մը ծախսեր է, Ղալաթիոյ եկեղեցւոյն քարոզիչ Բաբգէն վարդապետ Կիւլէսէրեանի սենեակը կահաւորելու համար։

×

Կը լսենք թէ Ղալաթիոյ եկեղեցւոյն չաբաթական հասոյթները քանի մը չաբաթէ ի վեր սկսած են զգալի համեմատութեամբ մը նուազիլ։

×

Մանկունի Սրբազան՝ դեր-ատենապետ Կրօնական Ժողովին, երէկ, Գուրուչէշմէի եկեղեցւոյն մէջ պատարագելով աւետեց ժողովուրդին թէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրական պաշտօնական գործողութիւնները աւարտած են եւ թէ վերջնական ընտրութիւնը պիտի կատարուի մօտ օրէն։ Մանկունի Սրբազան ժողովրդին ծանոյց նաեւ երկու ընտրելիներու, Խապայեան եւ Երէցեան Սրբազաններուն անունը, երկուքն ալ ծանօթ այն ծառայութիւններով՝ զորս մինչեւ ցարդ մատուցած են Եկեղեցւոյ։

×

Տնտեսական Խորհուրդը իր վերջին նիստին մէջ որոշեց խնդրել Ազգ. Վարչութենէն, որ ասկէ ետքը երբ Թաղ. Խորհուրդի մը ընտրութիւնը տեղի ունենայ, Վարչութիւնը, ընտրութիւնը վաւերացնելէ առաջ, ընտրեալներու անունը նախապէս հաղորդէ իրեն։ Խորհուրդը, այդ ընտրեալներուն մէջէն կ'ուզէ ջնջել անոնց այն թաղականներուն որոնք իրենց պաշտօնավարութեան շրջանին մատակարարութեան հաշիւները չեն ներկայացուցած իրեն։

Խորհուրդը տեղեկացաւ նաեւ իր երկու անդամներուն, Սուքեասեան եւ Շիրինեան էֆենտիներու կողմէ կատարուած ուսումնասիրութեան մը՝ ի մասին Կէտիկ Փաշայի եկեղեցւոյն սեփական Գասըմփաշա Լիմանի գետնի խնդրին։ Խորհուրդը որոշեց կարեւորը յայտագրել Վարչութեան, եւ միւս կողմէ ալ հրաւիրել Կէտիկ Փաշայի Թաղ. Խորհրդոյ դիւանը, այդ խնդրին նկատմամբ խորհրդակցութիւն մը կատարելու համար։

×

Պատրիարքական Փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ Եպիսկ. Ճէվահիրճեան, երէկ ներկայ գտնուեցաւ Ռուսիոյ դեսպանատան մատրան մէջ տեղի ունեցող կրօնական արարողութեան մը՝ որ կը կատարուէր ռուսական դեսպան Պ. Զինովիէվի դիւանագիտական գործունէութեան յիսնամեակ յոբելեանին առթիւ։

×

Վարչութեան Նախագահը պիտի նախագահէ Տնտեսական Խորհրդոյ յառաջիկայ նիստին՝ որ մասնաւորապէս պիտի զբաղի Ազգ. Պատրիարքարանի Ելմտացոյցին խնդրով։

×

Գնդապետ Տոքթ. Ի. Թիւճեան պէյ, Կարնոյ երկրաշարժին առթիւ մեզ ուղղած է նամակ մը՝ ուրկէ կը քաղենք հետեւեալ մասը, պահելով ոճին ու բացատրութեանց ինքնատիպ հանգամանքը.—

«Առաջարկեմ ժողովրդական պզտիկ հանգանակութիւն մը բանալ պզտիկ Կարնեցիներուն միՇիմբՇի բայց ձիւնի եւ ցրտի ազդեցութենէն թմրած ու մեծցած տղաքներ, բուրդէ չորապներով եւ քեչէ բեռլիկներով կազմելու համար։ Իրաւ է որ մեր ընելիք այս ժողովրդական պզտիկ հանգանակութեան գումարը մեծ ալ կրնայ ըլլալ, թէ որ ամէն ոք ինծ հետ համակարծիք ըլլալով, այս յառաջիկայ Կաղանդին առթիւ, ընելիք անհրաժեշտ եզող պտուղներու, սիմիթներու համար ծախսուելիք դրամին եթէ ո'չ ամբողջը, գէթ պզտիկ մասը, մերկ եւ անօթիներուն յատկացնենք. գոնէ նոյն օրուան օղի կոչուած թոյնին եօրՇեՇ մէկ գաւաթին համար վատնուած դրամը, որով շատեր իրենց ճերմակ ճիկերնեւը այրելէ զերծ պահելով հանդերձ, բարիք եւ մանաւանդ Աստուծոյ ալ հաճելի գործ մը ըրած պիտի ըլլան։ Այսու ամենայնիւ, ինչ որ եւ ինչպէս որ ալ ըլլայ, հանգանակենք, 10, 20ական փարայէն սկսեալ մինչեւ 5 ղրուշի նուէրներն ընդունելով»։

Տոքթ. Ի. Թիւճեան պէյ այդ նամակին հետ մեզ ղրկած իր անփոփոխ եւ աւանդական նուէրը, 5 ղրուշ, զոր կը դնենք Կարնոյ երկրաշարժէն արկածեալներուն համար կազմուած նպաստահաւաք Յանձնաժողովին տրամադրութեան տակ:

ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Երէկ, Հայ-Հռոմէականաց Բերայի Ս. Աստուածածին Աթոռանիստ եկեղեցւոյն մէջ կատարուեցաւ Պէլճիոյ դեսպանատան Շանսըլիէ Տիար Գոմէր Փիլիպոսեանի եւ օրիորդ Մառի-Անթուանէթ Ժօայիէի պսակադրութեան հանդէսը, նախագահութեամբ Փոխանորդ Աւետիս Արքեպիսկոպոս Արփիարեանի։ Զեանտուութիւնը կատարեց Սեբաստիա-Թոգատի առաջնորդ Համբեան Սահակ Արքեպիսկոպոս, որ այս պահուս Պոլիս կը գտնուի։ Պէլճիոյ դեսպանին կողմէ փոխանորդաբար կնքահայրութեան պաշտօնը կատարեց նոյն դեսպանատան Ա. թարգման Պ. տը Հիւպ։ Ներկայ էին Պէլճիոյ դեսպանը, գործակատարը, դեսպանատան միւս պաշտօնեաները, ինչպէս նաեւ երկու սեռէ ընտրեալ բազմութիւն մը։ Պսակադրութենէն ետք, շնորհաւորութիւններ եղան Պատրիարքական Սրահին մէջ։ Տիար Գոմէր Փիլիպոսեան Եւդոկիոյ հին ազնուական ընտանիքներէն մէկուն կը պատկանի եւ որդին է Յովհան էֆ. Փիլիպոսեանի, յարգուած անձնաւորութիւն մը որչափ ազգային, այնչափ ալ կառավարական շրջանակի մէջ։ Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները կը յայտնենք ամուսնացեալ ամոլին։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 8 Դեկտ.— Կը ծանուցուի թէ Հոլանտայի թագուհիին խնդրանքին վրայ, յառաջիկայ Յունվարէն առաջ բանակցութիւնները պիտի վերսկսին, Պօէրներուն հետ հաշտութիւն կամ զինադադար մը կնքելու համար։ Ֆրանսա եւ Ռուսիա ալ այժ կուտան այս խնդրանքին։

ԲԱՐԻԶ.— Երեսփ. ժողովին արտասովոր նստաշրջանը պիտի փակուի դեկտ. 24 ին։ 1902ի սովորական նստաշրջանը պիտի վերսկսի Յունվար 14ին։

—Երեսփ. ժողովին կողմէ կարգուած ելմտացոյցի յանձնաժողովին բոլոր անդամները համամիտ են կառավարութեան ելմտական ծրագիրներուն։

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, 7 դեկտ.— Պոլսոյ դեսպան Պ. Զինովիէվի դիւանագիտական գործունէութեան յիսնամեակին առթիւ, Զարը ինքնագիր նամակ մը ղրկեց անոր՝, շնորհակալութիւն յայտնելով երկար տարիներու մէջ մատուցած ծառայութեանցը համար, եւ ի վեր հանելով իբրեւ դեսպան ունեցած բարձր արժանիքը։ Ասկէ զատ Զարը Ս. Վլատիմիր պատուանշանը նուիրեց Պ. Զինովիէվի։

ՊԵՐԼԻՆ.— Ֆրանքֆուրթէր Զայթունկ» նախարարական փոփոխութիւն մը կը գուշակէ Ռուսիոյ մէջ։

ԲԱՐԻԶ.— Ներքին գործոց նախարարը արգիլեց այն բանախօսութիւնը, զոր ազգայնական Պ. Տօսէ պիտի արտասանէր Պօռէնի արձանին բացման հանդէսին առթիւ։ Այդ հանդէսն ալ յետաձգուեցաւ։

—Պ. Տրիւմօն հրաժարական տուաւ Պ. Կէզէնի կողմէ հիմնուած Մեծ Արեւմուտք անուն հակահրէական ընկերութեան նախագահութենէն։

—Մարսիլիայէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ «Բէլ-Հօ» չոգենաւուն մէջ հիւանդացող անձին վրայ կատարուած քննութիւնը տակաւին չէ հաստատած թէ ժանտախտ է անոր հիւանդութիւնը։

ԼՈՆՏՈՆ, 8 դեկտ.— Սէն-Ժանէ հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ բուռն փոթորիկ մը ծագած է Ատլանտեան ովկիանոսին հիւսիսային կողմը։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.— Ալպանի կառավարիչը՝ որ Քօլօնէն կը վերադառնայ, յայտարարեց թէ ըմբոստներու մասին շրջած զրոյցները չափազանցուած էին, եւ թէ կարգադրուած են այս պահուս։

ՎԱՐՇԱՎԻԱ.— Բօլօնիական կառավարութիւնը գերման հիւպատոսին ցաւ յայտնեց տեղի ունեցած անկարգութեանց համար։

ԼՈՆՏՈՆ.— Մարքիզ Իթօ վաղը հոս կը հասնի։ Բէյէրըպուրկէն հասած տեղեկութիւններ կը հաւաստեն թէ Ռուսիոյ եւ Ճապոնի միջեւ համաձայնութիւն մը մօտալուտ է: Ճապոն պիտի հաւանի Մանչուրիոյ մասին Ռուսիոյ ո՛ եւ է ընդդիմութիւն չընելու, եւ փոխարէն կարեւոր առաւելութեանց պիտի տիրանայ Քորէայի մէջ։

ՊԵՐԼԻՆ. — Ռուսական կառավարութիւնը մտադիր է Ծայրագոյն Արեւելքի իր զրահապատ տորմիղը ետ կանչել։

ՎԻԵՆՆԱ.— Աւստրիական խորհրդարանի պիւտճէի յանձնաժողովը ընդունեց 1902 տարուան ելմտացոյցը։

Կարդա՛ Տոքթ. Հարօնեանի ազդը չորրորդ երեսը։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ, 21 Նոյ.			
Օսմ. Փոխ. Սէռի Դ. Օ.Ո.	27	04	1/2
Ամէնէն բարձր գին »	27	07	—
» վար գին »	27	04	—
Ալիմրէ »	—	—	—
Ռումէլի երկաթ. Փր.	106	25	—
Ամէնէն բարձր գին »	106	75	—
» վար գին »	106	25	—
Թրամվայ »	81	—	—
Ամէնէն բարձր գին »	81	—	—
8 օրուան Փոխարժէք	300	—	—
8 » Երկաթուղի	3	—	—
ԲԱՑՈՒՄ, 22 Նոյ.			
Օսմ. Փոխ. Սէռի Դ, Օ.Ո.	27	04	—
» ժամ 5ին «	27	03	—
Ռում. երկաթուղի Փր.	106	37	1/2
» » ժամ 5ին »	106	37	1/2
Թապագ Թիւրք Ռէժի	13	62	—
Սիկարէթ, Սէռի A	0	00	—
» » B	0	48	—
Պանք տը Մէթէլին	8	35	—
Ագտիօն տէ Թրամվայ	7	57	1/2

Ժուխամա	1	40	—
Սօսիէթէ տ'Անիւրանս	3	67	1/2
Գրէտի ժէնէրալ	0	10	—
Սօս. Օթ. տը Ֆիլ է տէթ	1	20	—
Ագսիօն Գոմմէրսիալ	0	8	3
Թօպագօ Գորբօրէշըն	0	2	3
Անթրբբրիզ ժէնէրալ	0	2	—
5% Հէլլէնիք 1888	108	—	—
Պանք Նասիօն. Յուն.	406	—	—
Լօրիում	53	—	—
Թրամվայ	81	—	—
Պոլսոյ Քարափի Ընկ.	457	—	—
Տէրքօզի ջրի Ընկ.	247	—	—
Թրամվէյի Ընկ.	480	—	—
Քրէտի Ֆօնսիէ Էժիբ.	264	—	—
Անատօլու Երկաթ.	9	75	—
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ			
Լոնտոն 3 ամիս	109	1/8	—
» » » չէք	110	1/8	—
Բարիզ » »	23	—	—
» » » չէք	22	32	1/2
Պէրլին տեսակով չէք	18	57	—
Օտեսա թուղթ	8	57	—

ԴՐԱՄՆ. ԸՆԹԱՑՔԸ			
Անգլ. Ոսկի	110	02	—
20 ֆրանգնոց	87	22	—
20 մարքնոց	107	10	—
Ռօլ Էմբէրիալ	90	20	—
Գրիմից	51	08	—
Մէճիտիէ արծաթ	108	01	—
Մէճիտիէ քառորդ	107	—	—
Մէճիտիէ մանրուք	102	35	—
Մէթալիք	97	30	—
Պէշլիք	103	10	—
Ռուպլի արծաթ	68	20	—
Շիլին	108	20	—
Ֆր. արծթ. ֆրնս.	87	10	—
» » իտալկն.	77	—	—
» » ռումնկն.	85	30	—
Ռէճինա	10	—	—
Ռուպլի թղթադրամ	8	60	62
Ֆլօրին »	9	06	—
Մարք »	107	20	—
Տրախմի »	38	10	—
Անգլ. ոսկի »	110	—	—
Ֆրանս. » »	87	20	—
Ռումնկն. » »	86	30	—
Պուլկ. » »	86	30	—
Խոտղ. » »	83	—	—

ՀԱՃԻ ՍԱՐԻՄ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՇԱՔԱՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ
Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ 136.

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ
Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 54.
Ղալաթիա, Թօբհանէլար ճատոեսի, թիւ 101.

Հարսանիքներու եւ երեկոյթներու համար գեղեցիկ սպասներ, ինչպէս նաեւ կանոնաւոր սպասարկութիւն

3—26-100

Ամէն գործի յաջողութեան գլխաւոր պայմանն է

Ճշդապահութիւնը

Ճշդապահութեամբ կատարուած գործ մը յաջող գործ մըն է

ՍԱԳԱԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆԻ

Գլխաւոր սկզբունքն է ճշդապահութիւնը

Պոլսոյ ինչպէս նաեւ բոլոր գաւառներու համար, ԸՆՏԻՐ, ՀՈՏԱՒԷՏ եւ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ԹԷՅԻ միակ կեդրոնն է Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ եւ Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ վաճառատունը Պոլիս, Պահճէ Գաբու, Ճելալ Պէյ խանի տակ, 10

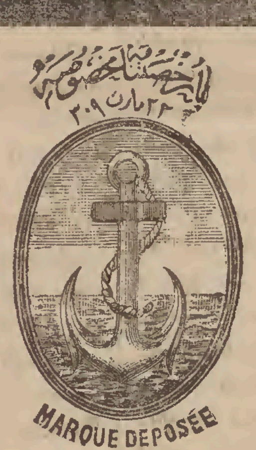

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ
Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ
թէյի վաճառատունը մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ վաճառման համար. . . .
ԱՄԷՆԷՆ ԱԺԱՆ
ԳԻՆԵՐԸ ՈՒՆԻ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Վաճառատան մարգոյին

ԱՆՆԱՆ ՋՈՎ ՕԴԵՐՈՒՆ ՀԱՃԵԼԻ ՏԱՔՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿՈՒՏԱՅ
ԹԷՅԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ
ՀԱՐԲՈՒԽ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒ ԿՕԳՆԷ
ԹԷՅԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ
ՁՄԵՌՈՒԱՆ ՑՈՒՐՏ ՕՐԵՐՈՒՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԲԱՆՆ Է
ԹԷՅԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ
Ամէն տարիքի, ամէն սեռի, ամէն դասակարգի
ԱՄԷՆԷՆ ԱՌՈՂՋԱՐԱՐ ԲԱՆՆ Է
ԹԷՅԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

3 — 20—100

ՏՈՔԹ. ՀԱՅՐՕՆԵԱՆ
Մասնագէտ ծննդական գործարաններու հիւանդութեանց

Յիշեալ բժիշկը բացի կիրակիէ, ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէսօր, Բերա, Բանկալթի, Թայ փողոց, թիւ 6 տան մէջ եւ կէսօրէն վերջը մինչեւ 11, Ղալաթիա, Վոյվոտա պահակատունին դիմացը, Իզմիրլի Օղլու խան թիւ 15։ Կը բժշկէ ծննդական գործարաններու ամէն կարգի հիւանդութիւնները, ամէնէն սաստիկ միզանցքարբորբոքումները եւլն. Նոր մեթոտներով եւ առանց ամենափոքր ցաւ զգացնելու, թէ' արանց եւ թէ' կանանց միզամանի եւ միզանցքային խողովակներու հիւանդութիւնները կը դարմանէ մէկ քանի օրէն։ Բիչ ժամանակէն կը դարմանէ գաղղիական ... թիւններ։

23 — 100

ՆՈՐ ՓՈՐՁԵՐՈՒ ՄԷՏՔ ՉԻ ԿԱՅ
ՄԱՅՍԹԵՐՍՋԱԹ ՍԻՍԹԷՄՈՎ
15 օրէն սորվեցայ Ֆրանսերէն սահուն կերպով խօսիլ.
Յ. Յ. Ցակոբիկեան

15 ՇԱԲԱԹԷՆ ԿՐՑԱՑ
2-3 տարի անգլիական վարժարաններ յաճախողներու հետ խօսիլ անգլիերէն։ Օր. Մարգարեան

ԻԲԻՐՈՍ
Սրճարան եւ Գարեջրատուն
Բերա, Մեծ Փողոց, Օտէոնի դէմ.
Լաւագոյն սպասարկութիւն
Համեղ ըմպելիներ

ՄԻԱԿ
ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
ԳՈՅՆԶԳՈՅՆ ՄԱԶԻ ՆԵՐԿԵՐՈՒ
ԱՐԱՄ ՍՕՂԱՆՃԵԱՆ
Սօղանճեան վաճառատունը անմրցելի է
Երբեք կեղծ ապրանք չի ծախեր
Պոլիս, Մահմուտ ... Բաշա, թիւ 121

Առողջապահութեան բոլորովին անվնաս բաղադրութեամբ, Եւրոպական մազի ջուրեր, եւն. եւն։

Յատկապէս Արամ Սօղանճեան վաճառատան համար պատրաստուած հոտէղէններ, օծանելիք։

Մասնաւոր բաղադրութեամբ շինուած Օ ՏԸ ՔՈԼՈՆՆԵՐ, ԵՒՆ.

Մազի արմատներուն սեւ ... յու դեղեր, եւլն. եւլն.

Աշխարհի ամէն կողմէն եկած նամակով յանձնարարութիւնները կը կատարուին ... թեր եւ փութով։

ԱՐԱՄ ՍՕՂԱՆՃԵԱՆ

վաճառատունը ունի գործակալութիւններ, Իզմիրի, Սելանիկի, Սամսոնի, Շամի, Հալէպի, Պէրութի, Պաղտատի, Եգիպտոսի, Թիֆլիսի, Պաքուի մէջ։

2—24-52

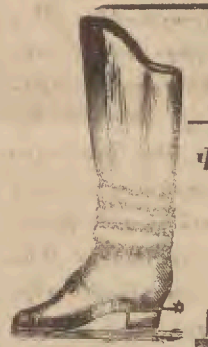

ԺԱՆ ՄԱԹԻՈՏԱՔԻՍ
128, Բերա, Մեծ Փողոց, Լիսէ Ֆրանսէզ Օրեյին կից, 128
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՐԿԱՐ ՍԵՒ ԱՄԷՆ ՀԱՅԱԿԻ
ԿՕՇԻԿՆԵՐՈՒ
ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՉԱՓՈՒ ՎՐԱՅ

2—24-100

لنجر مارقه‌لی انكليز كبريتلرى ۴۰۰-۵۰۰-
۲۰۰-۳۰۰ - ۱۰۰ - ۷۰ دانه‌لی قوطيلر
درونده ممالك عثمانيه‌نك هر طرفنده فروخت
اولنور جنسی اعلا وناقابل مقايسه اولدقلری
توصيه اولنور تركيا و بلغاريا ايچون اجنته
عموميسی انكليز تجاری آرتور ز هونتر
درسعادتده غلطه‌ده قرانتينه زقاغنده نومرو ۷

Grand Concert du Café de Commerce
Բերա, Մեծ փողոց, Կայսերական Սէրայի դիմաց, թիւ 266.
ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԶԱՆԱԶԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ
ԱՄԷՆ ԻՐԻԿՈՒՆ
ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ՄՆԱՑՈՒՆ ԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ
ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ 12 ԱՆՁԵՐՈՎ
Բազմավարժ առաջնորդութեամբ
ՊԱՐՈՆ ԹԷՕՏՈՐ ՎՈԹԱՐՔԱՑԻ

2—15-100

ԹՕՄԱՍ ԷԼԷՖԹԷՐԻԱՏԻՍ
Ղալաթա, Վոյվոտա Փողոց, Թիւ 127
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Գոհարեղէններու եւ ժամացոյցներու։
ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ
ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐՈՒ
Ցանձնարարութեանց համեմատ
ԳՈՀԱՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ
պատրաստութիւն եւ նորոգութիւն

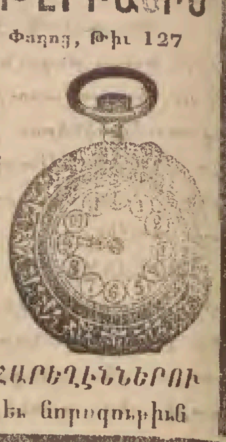

12—15

Մ. ԹԻՖԼԻՋԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՎԻՐԱԲԺԿ.
ԵՒ
ԱԿՆԱԲԺԿ.
ԴՈՐԾԻՔՆԵՐՈՒ

Ղալաթիա.
Վոյվոտա փողոց
Թիւ 91

Վաճառատանս մէջ ամէն տեսակ ակնաբուժական եւ վիրաբուժական գործիքներ կը վաճառուին ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ եւ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ։ Կակուղ եւ կարծր լաստիկէ (քաուչուկ) առարկաներ, աճուկի կապիչներ (փասըգ պաղը) տեսակ տեսակ գրխմներ (շիրինկա), ելեքտրական մեքենաներ, ջերմաչափներ, հեռադիտակներ, խաչորակցներ, մանրադէտներ (միքրոսգոբ), փոքր եւ մեծ մանրադէտի ապակիներ, նորաձեւ ոսկի եւ այլն ակնոցներ կը գտնուին վաճառատանս մէջ։ Գիները չափաւոր։

Վ. Զ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
Կալաթա, Քարաքէօյ Եէնի Խանի ... 4 Ալէքսանտր խանի դիմաց
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Ամէն տեսակ ընտիր կերպասներու վերջին նորաձեւութեանց համաձայն ՄԹԵՐԱՆՈՑ Միայն Ֆրանսական եւ Անգլիական ապրանքներու։
2—12-15

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ՉԱՓԱՒՈՐ
ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ
ՄԹԵՐԱՆՈՑԸ ԴԻՄԵՑԷՔ
Ղալաթիա, Թիւնէլի դիմաց, 25
ուր պիտի գտնէք ամէն տեսակ ասկերոծ եւ զարդարուն սփռոցներ, ամերիկ. եւ ֆրանս. պատի թուղթեր, վարագոյրի թիւլեր, եւն.։
22—60

Արտօնատէր Ա. ՍԱԳԱԵԱՆ
Տպագրութիւն Սագաեան Տպարան։

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (18)

ՇԱՐԼ ՄԷՐՈՒՎԷԼ

ՈՍԿԻԻ ՏԵՆԴԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԱԳ ՖՈՒԺԸՌԷԻ ՈՃԻՐԸ

Դ.

ՆՈԷԼ ԲԻՐԻԱԳ

Բիրիագ նորէն ծիծաղեցաւ։

—Յայտնի է թէ, բարեկամ, գիւղէդ դուս ելած չէ'ս դուն դեռ։

Ժագ չրթունքը խածաւ։ Կ'ուզէր իրեն փառքի տիտղոս մը ընել այն գծուծ արարքը զոր գործած էր քիչ առաջ։ Ինքզինքը բանեց սակայն։

Բիրիագ, արհամարհոտ շեշտով մը յարեց.

—Ոճի՛ր, ոճի՛ր։ ամէն մարդ կարող չէ ոճիր գործել։ Երեւակայութիւն պէտք է ոճիր մը յղանալու համար, յանդգնութիւն' զայն ի գործ դնելու համար, եւ ճարպիկութիւն' ապիկ գտնելու համար . . . .

—Կ'երեւայ թէ փորձած ես։

—Ո՛չ, երբե՛ք, բայց Նոէլ պարզօրէն։ Ես խաղաղիկ մարդ մըն եմ։ Եւ սակայն, ունեցած եմ այնպիսի ժամեր' ուր եթէ աւազակապետ մը առաջարկէր ինծի իր խումբին մէջ մտնել, պիտի օրհնէի զինքը։ Չես գիտեր թէ ինչ ըսել է փողոցներուն մէջ անկուտի ալքտալ հոս հոն, առանց բնակարանի ծակ մը կարենալ գտնելու։ Աղքատութիւնը գէշ խորհրդատու մըն է։ Թերեւս օր մը դուն ալ պիտի սորվիս։

—Նախանձելի բան մը չէ ըսածդ ճշմարտին։

—Անտարակոյս, բայց դժբաղդաբար ճշմարտութիւնն իսկ է, խեղճ Ժագս։

Նոէլի ձայնը տխրութեան շեշտ մը առած էր։ Քանի մը վայրկեան լուռ խորհրդածեց եւ մէկէն ի մէկ աւելցուց.

—Կուզե՛ս որ անկեղծ ըլլամ։ Օր եղաւ որ ցաւեցայ ձգելուս այն ճամբան որուն ծայրն իսկ կը գտնուէի։ Բայց, քեզի նայելով, ինչ պիտի ընես։

Ժագ Ֆուժըռէ անորոշ շարժում մը ըրաւ։

—Չեմ գիտեր . . . ։ Միր ապրելիք տեղը չէ աս։

—Լաւ, ճշմարիտ է, եւ սակայն ըսել է որոշած ես վերջնականապէս բաժնուիլ Արքա Աւլէնէն։

—Այո', բաժնուած եմ արդէն։

—Հետեւաբար գինուորութիւն պիտի ընես։

—Անշուշտ, թերեւս ալ հոն մնամ . . . ։

—Դո՞ւն, ձգէ բարեկամ։

—Ինչո՞ւ չէ։

—Վասն զի կարծածիդ չափ դիւրին բան չէ։

—Բայց, վերջապէս . . . ։

—Շատ լաւ, հիմակու հիմա ի՞նչ պիտի ընես։

—Քանի մը գործեր ունիմ հոս։

—Երկա՞ր գործեր են։

—Կրնայ ըլլալ որ քանի մը օր, կրնայ ըլլալ որ քանի մը ամիս տեւեն։

—Ին՛չ կ'ըսես։ Ըսել է բաւական լուրջ բաներ կան զքեզ հոս բռնող։

—Այո'։

—Ի՞նչ բան, մա՞յրդ . . . ։

—Այո' նախ ինքը . . . , անշուշտ չեմ կրնար ձգել երթալ զինքը իր ներկայ վիճակին մէջ, բայց, կը փափաքիմ որ զինքը չմ'ոտ կանուխ կորսնցնեմ։

—Ի՞ն բարեկամ, ուր որ կեանք կայ հոն յոյս կայ։

Ժագ գլուխը շարժեց։

Բիրիագ յարեց.

—Ուրիշ պատճառ մը ունի՞ս հոս մնալու։

— . . . Այո'։

—Ի՞նչ պատճառ։

—Ի՞նչ պատճառ . . . ։ . . . Գաղտնիք է, չեմ կրնար ըսել։

Բիրիագ ժպտեցաւ։

—Կարծեմ թէ կինքի , սիրոյ պէս բան մը կայ ատոր մէջ։

—Թերեւս։

—Ի՞նչ, աղջի՞կ է սիրածդ թէ կին։

—Աղջի՛կ մը . . . ։

—Պզտիկ Պրիժիթը, չէ՞։ Մեր սիրունիկ ու բարի Պրիժիթը։

—Չէ՛ բարեկամ, կը սխալի՛ս։

—Բայց ի՛նչ կ'ըսես։

—Ի՞նչ կուզես որ ըսեմ։

—Իր քեզի նայելու կերպէն այնպէս կարծեցի որ . . . ։

—Սխա՛լ կարծիք։

Երկու բարեկամները այսպէս խօսելով արդէն հասած էին Նորէն անակին առջեւ։

Բիրիագ նայեցաւ տանն ի վեր որուն վրայ մագլցող որթատունկերը աշնանային հմայք մը տուած էին, ու բացագանչեց.

—Էհ, հեռուները կ'երթան մարդիկ երջանկութիւն փնտռելու համար, մինչդեռ չատ անգամ իրենց քիթին տակ իսկ է ա'ն, երջանկութիւնը։ Խրճիթ մը, պզտիկ հիւղ մը, պատառ մը հաց եւ այդ Պրիժիթին պէս աղջիկ մը, ահա' փառաւոր երջանկագոյն կեանքը . . . ։ Պիտի հաւատայի որ դո՛ւն ալ այսպէս կը մտածես . . . ։

—Երբե՛ք։

—Ուրեմն, այդ սէ՞րդ։

—Շատ աւելի բարձր տեղ մը կանչած է։

—Այդ տեղը այս գիւղն՛ն է։

—Այո'։

— . . . Չեմ գտներ կոր . . . ըսաւ Բիրիագ։

—Պարապ տեղը մի ճգնիր . . . ։ Անօգո'ւտ է։

—Է' գոնէ յաջողութիւն կա՞յ։

Ժագ մխտական շարժում մը ըրաւ։

—Ինչո՞ւ կը յամառիս այն ատեն, յարեց Բիրիագ։

—Մարդ իր զգացումներուն տէ՞րն է միթէ։ Այն օրէն ի վեր ուր, դեռ աղայ, ճանչցայ ան որուն վրայ կը խօսիմ, այն օրէն ի վեր ուր տեսայ իր հզխառոլ գեղեցկութիւնը . . .

(Շարունակելի)